

Abrahamov blagoslov (1)

Ovaj je tekst nastao u vrijeme Izraelske ofenzive na pojas Gaze početkom 2009. godine. Do okončanja vojnih akcija oko 1300 ljudi je ubijeno, od čega veliki broj žena i djece, preko 5000 ljudi je ranjeno, oko 50 000 ljudi je ostalo bez krova nad glavom, nanesena je šteta od oko 2 milijarde dolara na infrastrukturi, a ponad svega produbila se već ionako ozbiljna i temeljita mržnja između dva naroda. Uslijedilo je to nakon našeg boravka u Izraelu u studenom 2008. Taj me je boravak naveo na promišljanje situacije koje se danomice događa pred očima cijelog (nezainteresiranog) svijeta. Šokantno je bilo prijepodne posjetiti muzejski postav o stradanju 6 milijuna Židova u memorijalnom centru Yad Vashem i nakon toga gledati ponavljanje povijesti s izmijenjenim ulogama u Betlehemu i Zapadnoj obali, uživo svjedočiti zastrašujućoj zbilji u kojoj žive protjerani iz svojih domova pred više od 60 godina bez mogućnosti povratka. Dakako da vijesti koje nam mas-mediji dnevno donose, stvaraju sliku koja je obojena interesima. Isto tako nema sumnje da ćemo, promatramo li situaciju iz striktno današnje perspektive, steći dojam o krivici jedna strane i biti skloni glorificirati drugu.

Temeljni je problem u tome što dva bratska naroda koja polažu pravo na istu zemlju, a ne znaju, ne žele i ne mogu živjeti zajedno, ratuju s osnovnom idejom da istjeraju onog drugog. Iako su neke arapske države priznale Izrael i s njim potpisale mirovne sporazume (Egipat, Jordan), ekstremističke skupine poput Hamasa i države poput Irana žele taj isti Izrael eliminirati sa zemljopisnih karata i 'pobacati sve Židove u more' (nadajmo se da će novi iranski predsjednik odustati od ekstremizma svog prethodnika, op.a). Izrael pak od samog početka ponovnog naseljavanja Palestine, što javno - što tajno, provodi temeljni plan – mrvljenjem teritorija Zapadne obale sve Palestinke milom ili silom natjerati da napuste to područje kako bi Židovi neometano živjeli u 'svojoj' zemlji. Ako izuzmemo duboko, iskreno i trajno neprijateljstvo među njima, što je već samo po sebi dovoljno za održavanje trajnog ratnog stanja, ostaju nam oni utjecaji sa strane koji to stanje perpetuiraju. I to je ključni dio ovog teksta. Kako mi kao kršćani, možda i nehotice, doprinosimo silama rata? Određeni kršćanski krugovi u SAD-u (pokrovitelja izraelske politike na Bliskome Istoku) koji su ujedno i glavnina biračkog tijela, židovsko naseljavanje Palestine posebice ono nakon II svjetskog rata, opravdavaju vjerskim razlozima, i podupiru ga kao ostvarenje proročanstava Pisma. To glasačko tijelo nekritički podupire sve što država Izrael čini, amnestirajući ga od svake političke i kaznene odgovornosti. Mnogo koji će američki turist pri posjeti Betlehemu cijeli dan gladovati i žeđati kako ne bi koji dolar ostavili omraženim Palestincima.

Ti kršćanski krugovi zastupaju tzv. dispencionalističku teologiju, te ću se stoga u ovom tekstu pozabaviti kritičkim čitanjem onih biblijskih tekstova za koje se kaže da podupiru gledište koje u uspostavi države Izrael vidi Božje djelo. Ako to i jest tako, onda nam se valja pitati ostvaruje li država Izrael to u duhu baš tih svetopisamskih navještaja kako bi se s pravom mogla zvati 'mesijanskom državom' jer u paketu s obećanjima dolaze i obveze.

Kao kršćanin, odgojen u dispencionalističkom nauku, koga je posjeta Izraelu iz temelja prodrmla i prisilila ga na preispitivanje učenja koje je predstavljano kao neupitno biblijsko, osjećam potrebu te tekstove još jednom pročitati i vidjeti kazuju li oni baš ono što taj teološki sustav tvrdi. Kad bi dispencionalizam bio samo mentalna vježba od koje nitko nema štete ili koristi, ne bi bilo vrijedno truda baviti se s ovim pitanjem, ali kad neki sustav služi kao pogonsko gorivo sukoba, teološko opravdanje jedne politike koja se predstavlja svjetovnom ali je u svojoj biti temeljno religiozna, onda je nemoguće šutke prijeći preko toga. To učenje nalazimo u temelju većine evanđeoskih teologija. Za one koji se po prvi put susreću s ovim pojmom, polazište za razumijevanje ovog nauka mogu biti natuknice na http://en.wikipedia.org/wiki/John_Nelson_Darby. Dispencionalizam nije nauka Pisma, već se pristaše tog učenja koriste Pismom kako bi potkrijepili svoj nauk. Unatoč pokušajima da se taj nauk predstavi kao nauk minulih vremena neprijeporno je da prije Darbyja takav *sustav tumačenja povijesti spasenja* nije postojao.

Svjestan sam činjenice da će teza ovog teksta predstavljati nepremostivu prepreku mnogima koji u odgojeni da bez zadržke opravdaju sve što politički Izrael čini, jer to 'Bog tako hoće'. Ali, budući da sam postavljen pred dilemu šutjeti nakon viđenog i promišljenog i time ne uznemirivati kršćanske cioniste ili pak govoriti i izvrći se sasvim realnoj mogućnosti da me moja braća i sestre koji gaje *isključive* simpatije prema Izraelu odbace, odlučujem se za potonje. Moja je nakana situaciju promotriti kroz prizmu života i nauka Isusa Krista koji mi služi kao hermeneutički ključ za razumijevanje biblijskih tekstova koji govore o obećanjima danima Abrahamu. Neću dakako tumačiti sve starozavjetne tekstove koji govore o zemlji, ponovnoj uspostavi razorenog kraljevstva, već samo one koji se tiču Abrahama i njemu danih obećanja kao i novozavjetne tekstove koji govore o Izraelu, zemlji i kraljevstvu. Dakako, krećem od Abrahama koji stoji na početku artikuliranog odnosa jednoga Boga, jednoga čovjeka i jednoga naroda (kako ga vide i židovstvo i kršćanstvo i islam).

Jesam li u pravu kad kažem da je Darby svoj svjetonazor ugurao u Pismo i time učinio nasilje nad njim prisilivši ga da kaže nešto što je strano samome Pismu, ostaje svakom čitatelju da sam zaključim. Svjestan sam zaprepaštenosti koju ovdje izrečena teza donosi u prostodušni um vjernika odgojenog u 'neupitno biblijskoj istini', kako si vole tepati njezine pristaše, ali ta zaprepaštenost nikako ne može biti dovoljan argument za šutnju. Jer šutnja u ovom slučaju znači prešutno podupiranje one politike koja u velikim patnjama ljudi ne vidi ništa loše ako su one u funkciji ostvarenja jednog višeg cilja, a to je uspostava države Izrael kao ispunjenje davnih obećanja. A je li?

Abrahamov blagoslov (2)

Osam zapisa Božjih objava čovjeku po imenu Abram / Abraham, oca vjere Židova, kršćana i muslimana, nalazimo u knjizi Postanka od 12. do 23. poglavlja. Aramejac Abram prvi je poziv primio u današnjem Iraku: *'Idi iz zemlje svoje, iz zavičaja i doma očinskog, u krajeve koje ću ti pokazati. Velik ću narod od tebe učiniti, blagoslovit ću te, ime ću ti uzveličati, i sam ćeš biti blagoslov. Blagoslivljat ću one koji te blagoslivljali budu, koji te budu kleli, njih ću proklinjati; sva plemena na zemlji tobom će se blagoslivljati.'* (12. 1-3)

Obećano mu je da će: od njega nastati veliki narod, sam će biti blagoslov svim plemenima na zemlji i da će blagoslov ili prokletstvo 'drugih' ovisiti o njihovu odnosu prema Abrahamu. U prvoj objavi još nema naznake o zaposjednuću zemlje. Nalazimo je kasnije: *"Oči svoje podigni i s mjesta na kojem si pogledaj prema sjeveru, jugu, istoku i zapadu; jer svu zemlju što je možeš vidjeti dat ću tebi i tvome potomstvu zauvijek'* (13.14-17). I još: *'Toga je dana Jahve sklopio Savez s Abramom rekavši: "Potomstvu tvojemu dajem zemlju ovu od Rijeke u Egiptu do Velike rijeke, rijeke Eufrata."* (15 pogl.)

Granice ove 'obećane' zemlje daleko nadilaze granice Izraela u bilo kojem vremenskom razdoblju. Daleko je Nil od Eufrata. Abrahamu je obećana zemlja deset naroda. Polaganje prava na istu zemlju uvijek vodi sukobu. No ipak kod Abrahama ne nalazimo takve osvajačke aspiracije. Ne da ne ratuje za zemlju već, kad se nađe u prilici, prepušta bolju zemlju Lotu. Zato bi se ovo 'dajem zemlju' moglo razumjeti i drugačije, a ne isključivo u terminima ratovanja i genocida. Jer, ne smetnimo to s uma, od Abrahama se traži da i sam bude blagoslov na temelju blagoslova koji je primio. Dakle, da bude instrument blagoslivljanja, a ne uzrok frustracija i smrti što ratovanje i genocidno istrebljivanje uvijek izazivaju.

"A ovo je Savez moj s tobom: postat ćeš ocem mnogim narodima; nećeš se više zvati Abram - već Abraham će ti ime biti, jer naroda mnogih ocem ja te postavljam (17. 1-22). Mnogi narodi su u pitanju. Potpunije razumijevanje ovako kompleksnog proročanstva, barem za nas kršćane, nije moguće bez uvida apostola Pavla temeljem djela Isusa Krista, ali o tome u jednom od sljedećih nastavaka. Shvatljivo bi bilo da bude blagoslov jednom velikom narodu (što Židovi, brojno, nikad nisu bili u povijesti), ali mnogi narodi? Koji su ti?

"Nemoj se uznemirivati zbog dječaka i zbog svoje sluškinje; sve što ti kaže Sara poslušaj, jer će Izakovo potomstvo tebi ovjekovječiti ime. I od sina tvoje sluškinje (Išmaela) podići ću velik narod, jer je tvoj potomak." (21. 12-13)

Olako se preskače Išmaela. U Postanku 17. 9-14 nalaže se obrezanje kao znak Božjeg saveza s Abrahamom i njegovim potomcima. Prvi je obrezan Išmael. Izaka još 14 godina nije bilo nakon što je Išmael postao dionikom Saveza. Danas izgleda sasvim neprihvatljivo za bilo koji pravni sustav nasljedno pravo dati starijemu samo zato što je stariji. Ovdje imamo obrnuti slučaj: da se unatoč i tadašnjim običajima, cjelokupno nasljedstvo daje mlađemu. Može postojati razlika između vrijednosti nasljeđa, ali pravo štiti od ljudske samovolje i one koji ne bi nekom oporukom bili potpuno isključeni. Može li se na temelju spisa koji nastade pred nekoliko tisuća godina u drugačijim društvenim okolnostima u potpunosti obespraviti jedan narod? Postanak 25. 12-15 izravno navodi sinove Išmaelove čime je očito da se ostvarilo obećanje da će i od sina sluškinje nastati velik, bratski narod. Narod od istoga oca. Je li riječ o Arapima? Mati mu je bila Egipćanka. Neuobičajeno je doduše da se prvorođenca u potpunosti zanemaruje, ali to je shvatljivo jer je Hagara bila sluškinja, pa iako je Abrahamov sin, Išmael je u drugome planu. U svakom slučaju biblijski pisac nakon ovih naznaka više nije zainteresiran za Išmaela i njegove nasljednike, osim što se donosi iscrpna genealogija u Postanku 25. 12-18. Palestinci će danas reći: 'Priznajemo prvenstvo Izakovih sinova (Izraela), ali zar mi, sinovi Išmaelovi, zbog njihova prvenstva moramo biti istrijebljeni?'

Zaključno se može reći: Aramejac je pozvan da se iz dalekoga svijeta zaputi u jednu drugu zemlju koja će mu pripasti. Valja zapaziti: Abram je Aramejac. Kad on to i kako postaje Židov? Ako se išta tom čovjeku može pridati kao pridjev tada je to 'vjernik' ili 'otac vjere'. Nije 'nacionalnost' ta koja ga određuje, već baš vjera. Vjera

u jednoga Boga – Jahvu. Cijeli njegov život koji je trebao poslužiti kao model življenja njegovim nasljednicima, bio je velika vježba povjerenja. Sve to kulminira u zahtjevu da žrtvuje svoga sina koga je dobio u starosti. Čak i pred takvom kušnjom vjere Abraham ne posustaje i zato dobiva priznanje i obećanje se ostvaruje po Izaku. Obećanje je trostruko: (a) dobit ćeš zemlju, (b) od tebe će nastati narod i (c) tobom će se blagoslivljati svi narodi.

Gledano iz perspektive onih koji po genetici polažu pravo na zemlju prva dva obećanja izgledaju prihvatljiva, dok se treći dio jednoga blagoslova lako previdi. Abrahamovo potomstvo ima zadatak, a on proistječe iz privilegije, a taj je da svojom egzistencijom blagoslivlja sve narode svijeta. Čak i kad ne bi priznali Isusa kao agenta tog blagoslova za sve narode (kao što i ne priznaju) sinovi Izraelovi bi morali držati na umu ovo: vi ćete biti blagoslov. Židovi su, kao Abrahamovo potomstvo, počevši od ulaska u Zemlju nakon robovanja u Egiptu pa sve do novog ulaska nakon 2. svjetskog rata bili sve samo ne blagoslov za narode koji su tu živjeli. Treći je dio jednoga blagoslova naprosto zanemaren.

No, mene kao sljedbenika Isusa Krista interesira što o toj problematici govori Novi zavjet, a on to čini tako što starozavjetne tekstove interpretira u svjetlu Isusa i njegova djela. Što dakle kazuje Novi zavjet o Abrahamovu blagoslovu?

Abrahamov blagoslov (3)

Isus i njegovi apostoli

Sam Isus, a to su nastavili dokazivati i svjedočiti njegovi sljedbenici, svoju je misiju doživljavao kao ispunjenje starozavjetnih očekivanja. Zato su nam važne njegove riječi o zemlji, Hramu, Jeruzalemu i ostalim za nas važnim pojmovima u sklopu ovog razmatranja. Važne su nam, jer kako rekosmo, glasačko tijelo politike koja podržava američku politiku na Bliskom Istoku, tvrdi da je u obnova izraelske države izravno ispunjenje biblijskih proročanstava i da to kršćani pod svaku vijenu moraju podupirati.

'Blago krotkima, oni će baštiniti zemlju' (Mt 5.5)

Ova je Isusova riječ dio onoga što nam je poznato pod imenom 'blaženstva' iz tzv. Propovijedi na gori. Jedan od preduvjeta postojanja kraljevstva (države) jest teritorij. Bez teritorija kraljevstvo može postojati samo virtualno ali ne i stvarno. Zato su se kroz svu povijest vodili ratovi i sukobi. Zavladatai teritorijem, njegovim blagom i ljudima bio je cilj svakog osvajača. Kako Isus može tvrditi da će zemlju baštiniti krotki kad se to nikad u povijesti nije dogodilo? Zemlju su uvijek zadobivali silnici. Misli li se li se pod 'zemljom' buduće Božje, mesijansko, kraljevstvo koje je Isusovom misijom inaugurirano ali još ne i ostvareno? Moguće, no u evanđeljima se Kraljevstvo Božje ne vezuje uz geografiju već uz srce. S tim se uglavnom ne bi složili oni koji su držali i drže da je Božje kraljevstvo moguće uspostaviti tu na zemlji ljudskim trudom. Takvi pokušaji ostvarenja Božje vladavine na zemlji ljudskom snagom završavali su ne samo neuspješno, već čestog i pogubno. Božje se kraljevstvo kako ga je Isus propovijedao, ostvaruje u ljudskome srcu, te odatle kao kvasac, sol i svjetlo donosi kvalitetu ovome svijetu ne poistovjećujući se ni s jednim političkim poretkom. Odatle se i obećanje 'baštinjenja zemlje, može razumjeti i kao 'blago krotkima oni će dobiti svoje srce', ili 'sretan je onaj koji se daje u Božje ruke, on će pronaći svoje srce.' Za zle ljude se zna reći da su bez srca (bez duše). Staviti svoj život u Božje ruke znači dobiti srce, dobiti život, uspostaviti odnos sa Stvoriteljem. Kad se danas pogleda zbilja u Izraelu jasno je da do zemlje dolaze ekonomski i vojni silnici. Moglo bi se čak reći da su krotki (u-kročeni) sve dalje od posjedovanja palestinske prašine.

'Blago mirotvorcima oni će se zvati sinovi Božji' (Mt 5.9)

Pomirenje je srž Isusova djela. Barem tako tvrde evanđelja i poslanice. Tvrde to Isusovi apostoli, a on sam je o svom djelu govorio kao o ispunjenju Izaijina proroštva o trpećem sluzi (vidi: Izaija 53) koji svojim djelom donosi spas mnogima. Sasvim je očekivano da Isus u svom nauku koji ostavlja svojim sljedbenicima snažno naglasi potrebu mirotvornog djelovanja. Zato, ukoliko netko želi posjed utemeljiti na obećanju, mora prije svega imati na umu da je mirotvorstvo *modus operandi*. Silom nadvladatai protivnika je uobičajeno, ali nije i prihvatljivo za Isusa. Kristovi sljedbenici ne bi trebali podražavati ratne huškače ma na kojoj strani oni bili i slijegati ramenima kad se spomenu trpljenja Palestinaca na Zapadnoj obali i Gazi s uzdahom: 'Ah, to je Božja volja!'

Veće od Hrama

Pri kraju svoje javne službe Isusu su prišli njegovi učenici opijeni ljepotom Hrama (vidi: Mt 24, Mk 13, Lk, 21) On im reče da od tog Hrama neće ostati ni kamen na kamenu nerazvaljen (Mk 13.2). I tako bi i tako je i

danas. Isus je navijestio razaranje Hrama, no nije za njim žalio, kao što ni jednu riječ nije rekao o njegovoj obnovi ili barem potrebi kasnije obnove. I baš u toj šutnji nalazimo odgovor na pitanje: Treba li, prema dispencionalističkom vjerovanju i očekivanju obnavljati Hram? Mislim da to nije potrebno posebno obrazlagati. Za Isusa na mjesto razorenog Hrama dolazi drugi hram. Hram nerukotvoren: 'Ovdje je nešto veće od Hrama' (Matej 12. 1-8).

Da je u kontekstu njegova ponovna dolaska bilo važno obnoviti Hram i sve ono što dispencionalisti govore, ne bi li barem nekom slabašnom aluzijom Isus na to upozorio? No on svoj povratak ne povezuje s obnovom Hrama već s propovijedanjem evanđelja po svem svijetu (Mt 24. 14) i time, kako ćemo za koji trenutak vidjeti, položio temelj razumijevanju povijesti van okvira nacionalnog kraljevstva. Zadnje pitanje njegovih apostola prije njegova odlaska s ovoga svijeta, ponovo je bilo: 'Hoćeš li u ovo vrijeme obnoviti kraljevstvo Izraelu'? I ponovo on o tome ne govori ništa već ih upućuje na naviještanje evanđelja po cijelome svijetu (Djela 1. 6-8). Na čemu onda temeljiti uvjerenje da će se Hram kao fizička građevina obnoviti, ili pak razumjeti Izraelovo kraljevstvo kao religijsku kategoriju? Zašto onda trošiti novce za uspostavu onog bogoslužbenog poretka koji je samome Isusu izgledao dovoljno stran, a da za njim nije suzu prolio kad mu je navijestio kraj? Suzu je spustio zbog ljudi koji, živeći u Jeruzalemu, nisu spoznali što je za njihovo spasenje, čas svog pohoda (Lk 19.41-44), ali ne i za kamenjem koje će uskoro zadesiti propast. Ako je Isus veći od Hrama, a kršćani vjeruju da jest i da će, kako uči Pismo, a sva vjerovanja kroz povijest opetovano kazuju, Isus ponovo doći ne da obnovi staro već da inaugurira novo. Očekujući veće, bilo bi nerazumno (ponovo) graditi manje. Očekujući novo, neumjesno je restaurirati staro.

U sljedećem ćemo nastavku razmotriti nauk Isusovih apostola o ovom pitanju – o Abrahamovu blagoslovu.

Abrahamov blagoslov (4)

Zajednica vjere koja je ostala nakon završetka Isusove misije, tumačila je starozavjetne tekstove na kojima je većina od njih odrasla, u svjetlu njegovih riječi i djela i što je još važnije, njegove osobe. Nije čudno ni da se razumijevanje 'Abrahamova blagoslova' nakon Isusa radikalno promijenilo.

Tako **Petar** u Djelima 3.25 u svojoj drugoj javnoj propovijedi citira Post 22.18: '*Tvojim će se potomstvom blagoslivljati sva plemena zemaljska*' i kaže svojim slušateljima da se taj blagoslov upravo po Isusu daje najprije njima. No, nije ni kod njega tako lako sazrijelo razumijevanje kako su i 'drugi' uključeni u taj blagoslov. Tek kasnije u kući rimskoga časnika Kornelija on izjavljuje: '*Uistinu shvaćam da Bog nije pristran, nego je u svakome narodu onaj tko ga se boji i čini pravdu Njemu prihvatljiv*' (Djela 10.34, 35). Iako je proveo nekoliko godina uz Isusa, koji se ipak uglavnom kretao u židovskom društvu, tek mu sada, kad nakon viđenja dolazi u Kornelijevu kuću, polako postaje jasno: Bog nije jednostran, nije ograničen, nije nacionalno opterećen, kao što su bili oni. Čak je i nakon ove božanske intervencije, Petar je kasnije, zbog pritiska okoline, opet reterirao na stare pozicije zbog čega ga je Pavao, kako sam kaže, oštro ukorio: '*A kad Kefa (Petar) dođe u Antiohiju, u lice mu se suprotstavivši, doista je zavrijedio osudu: jer prije no što će doći neki od Jakova blagovao je zajedno s poganima, a kad oni dođuše, povlačio se i odvajao od njih bojeći se onih iz obrezanja*'. (Gal 2. 11-12). To nam pokazuje da se duhovna bitka za ostvarenje božanske namisli ne dobiva tako lako, da je čovjek uvijek sklon vratiti se na staro, prihvatiti praksu koja u svojoj uskogrudnosti isključuje, koja se oslanja na postignuće tijela, a ne na slobodu i silu Duha.

S tim se slaže i **Pavao** u nekoliko svojih pisama. U Galaćanima je poslanici ključna rasprava o opravdanju po vjeri i odnosu prema Zakonu, ali u slijedu argumentacije uključena je rasprava o Abrahamovu blagoslovu koji Apostol razumije radikalno drugačije.

Pavao, kao i ranije Petar, 'potomstvo' razumije u jednini i to 'potomstvo' izjednačuje s Kristom: 'U Kristu' su svi narodi blagoslovljeni. U Kristu 'mnogi narodi' postaju 'svi narodi.' Inače je ta sintagma 'u Kristu' ključna za Pavla. Po Kristu je nastao jedan novi narod u svom pluralitetu. Bez Krista je obećanje da će postati ocem mnogih naroda, da će mnogi kraljevi iz njega izaći i da će biti blagoslov narodima, nemoguće razumjeti.

Oni od vjere su sinovi Abrahamovi i oni su taj Abrahamov blagoslov. Kako se on posreduje? Potomstvo (jed.) Abrahamovo je Krist i po njemu na ljude dolazi Duh Sveti. Pod 'mi' misli na Židove i pogane - argument iz poslanice Efežanima: Isus je u svom tijelu od dva naroda stvorio jedan novi narod, zametak novoga stvorenja. Taj Duh jest Abrahamov blagoslov i on se, poput rijeke, izliva na sve ljude.

Pavao uopće nije zainteresiran za teologiju zemlje i sve ono što spada na 'zemaljski Jeruzalem'. Njegov je interes 'nebeski Jeruzalem' koji se ne može geografski locirati i sigurno nije riječ o gradu u Palestini.

Ustrajavanje na zemaljskom Jeruzalemu, iz Pavlove vizure, znači ustrajavati na starome Savezu, na Zakonu, na ropstvu, na prolaznosti i ograničenosti. Apostol pogana, kako je nazivan, zna da je Bog u svom spasenjskom djelu prisutan po cijelome svijetu i da grad Jeruzalem nije jamac bilo čega što polaže pravo na atribut 'vječno'.

Kod Pavla nigdje ne nalazimo distinkciju koja je tako draga dispenzacionalistima: s jedne strane Crkva, a druge Izrael. Za jedne važe jedni, a druge drugi zakoni. Toga u Pismu Novoga zavjeta nema. Jedna je povijest spasenja.

Prvi kršćanski mučenik, Stjepan, završava svoju propovijed u kojoj se spominje Izraelove povijesti i kaže: 'Nema Boga u Hramu' (Djela 7.49). Postavlja se pitanje odakle 'navijanje' među kršćanima za ponovnu izgradnju Hrama u Jeruzalemu? Priča o rušenju džamije s pozlaćenim krovom (Dome of the Rock) im je posebno draga jer će na njenom mjestu, drže, ponovo niknuti Hram. Osnovna je funkcija Hrama da se u njemu prinose žrtve. Zastupanjem ideje o obnovi Hrama jasno se iskazuje očekivanje ponovnog prinošenja životinjskih žrtava tijekom tisuću godina (milenij). No, nakon Isusovih riječi Samarijanki da se 'pravi klanjatelji ne klanjaju Bogu ni na ovom brdu (Gerizimu) ni u Jeruzalemu, već u duhu i istini', nakon Pavlove i Stjepanove jasne tvrdnje da 'Bog ne prebiva u rukom načinjenim hramovima' (Dj 17.24), i u konačnici nakon Kristove žrtve na križu (Heb 7.27), kako je moguće tvrditi da je potrebno obnoviti staro kad proroci kazuju: 'Evo činim nešto novo; već nastaje. Zar ne opažate?' (Iz 43.19). Ako vjerujemo nauku Isusa i njegovih apostola, kako istovremeno možemo zazivati obnovu staroga sustava koji svojim žrtvama nije mogao očistiti grijeh i nije mogao umiriti prinositelja žrtve, kako će reći autor poslanice Hebrejima?

Širenje Abrahamova blagoslova na pogane nije prošlo bez otpora u prvoj crkvi. Zato je sazvan prvi crkveni sabor. Pitanje koje se postavilo bilo je: kako da pogani budu dio Božjeg naroda kad Mojsijev zakon stoji kao zapreka na tom putu? Zapreka u smislu: preko Zakona (*tj.* požidovljenja) do kršćanstva. Indikativan je i apostolski prvak Jakov na tom Saboru. Citira riječi proroka Amosa 9.16-18:

*16'Nakon toga ću se vratiti
i ponovno podignuti pali šator Davidov,
i ruševine ću njegove ponovno sagraditi
i podignuti ga
17da preostali ljudi potraže Gospodina,
i svi pogani na koje je zazvano ime moje.*

Na što se misli pod 'obnovom palog Davidovog šatora'? U skladu s očekivanjima Židova, pomislimo na Davidovo kraljevstvo, ali Jakov to razumije potpuno drugačije. On tu obnovu vidi u tome što 'preostali ljudi – 'pogani' dolaze do spoznaje Boga i postaju dionicima Saveza. Obnova palog Davidovog šatora nije obnova zemaljskog kraljevstva koje je nekad postojalo već Božje kraljevstvo, a ono nije geografski određeno. Nema veze sa zemljom, s Hramom, Davidovim kraljevstvom, već s onima koji se priključe Božjoj spasenjskoj namisli, a ona nije ničim ograničena, ponajmanje nacijom i zemljom. Jakov je brzo dokučio Isusove riječi kad je umjesto najave obnove Izraelova kraljevstva na svom odlasku s ovoga svijeta rekao: 'Pođite u svijet i naviještajte evanđelje' (Djela 1.8).

Uzelo bi nam još puno prostora razmatranje opsežnog pisma Hebrejima kao i knjige Otkrivenja (Apokalipse) iz kojih je razvidno da kršćanska vjera svoje ispunjenje ne nalazi u restauraciji starog poretka, već u očekivanju i aktivnom zauzimanju za ono što je Isus zvao Božjim kraljevstvom.

U posljednjem nam nastavku ovog feljtona valja naznačiti neke moguće implikacije činjenice da Sveto Pismo Staroga i Novoga zavjeta imaju ponešto drugačije viđenje spasenjske povijesti no što ju maju dispenzacionalisti – u našem slučaju glasačko tijelo one politike koja nekritički podupire sve što Izrael čini, zlorabeći tako Isusov nauk.

Abrahamov blagoslov (5)

Nadam se da sam u prethodna četiri nastavka uspio pokazati kako ni riječ dana Abrahamu, a posebice ne ona koja je došla po utjelovljenoj Riječi – Isusu iz Nazareta, ne isključuje i ne favorizira ni jednog čovjeka, ni jedan narod u Božjem spasenjskom planu. Naprotiv, još će Izaija u četiri poznate pjesme o Sluzi Jahvinu (u kome se Isus prepoznavao) reći: 'Premalo je da ... vratiš Ostatak Izraelov ... nego ću te postaviti da spas moj do na kraj zemlje doneseš' (Iz 49.6), a Petar, u kući rimskog okupatorskog vojnika reče: 'Sad vidim da Bog nije pristran, nego mu je u svakom narodu mio onaj koji ga priznaje i čini što je pravedno' (Djela 10.34,35).

Kako onda pojedine skupine kršćana 'navijaju' za Izraelce, a protiv Palestinaca? Jedini odgovor je da im je to kukavičije jaje podmetnuto kroz jedan teološki sustav koji se ne temelji na nauku Pisma – dispencionalizam. Povijest je samo jedna. Ne postoji jedna povijest za Crkvu, a druga za Izrael. Postoji jedna Božja nakana za ovaj svijet. Da bi ostvario svoj plan Bog je uvijek koristio ljude. Kršćani vjeruju da se proročka riječ o 'Sluzi po kome će Božja volja ispuniti' (Iz 53.10) u punini ostvarila u Isusu iz Nazareta. U njemu povijest Židova i 'pogana' postaje jednom poviješću. Razdvajanje te povijesti, kako to čini dispencionalizam, predstavlja gaženje Kristove žrtve na križu, znači poništiti doseg Novoga saveza koji je Boga stajao žrtve njegova Sina. To znači ne prepoznati koliko se duboka i korijenita promjena zbila na križu. Taj 'ne-narod' (pogani, tj. mi) nije postao nešto malo draži Bogu, već je postao punopravan član Božjega domaćinstva. Bog ne voli ništa manje Palestine ili Hrvate no što voli Židove.

Što to konkretno znači za kršćane, ne samo one koji poput tzv. mesijanskih kršćana žive u Palestini (to su Židovi koji su u Isusu iz Nazareta prepoznali očekivanog Mesiju), već i za sve nas rasijane širom svijeta?

1. Budući da je pomirenje ključna odrednica Isusove misije, odatle proizlazi i misija njegovih sljedbenika koji ne mogu biti navijačka skupina jedne strane već agenti pomirenja među zavađenom braćom, no dispencionalizam s podvojenom poviješću ne uspijeva u svoj vidokrug uključiti i Palestine.

Baš to, aktivno zauzimanje za mir i pomirenje je ono što krasi rad mojih prijatelja u Izraelu okupljenih u 'Službi pomirenja – Musalaha': <http://www.musalaha.org/>. 'Uzmemo deset Izraelaca i deset Palestinaca, zajašimo deve, odem u pustinju na deset dana i vratimo se kao prijatelji', kazuje Salim Munayer, osnivač Musalaha. Riječ je o palestinskom kršćaninu, oženjenom Britankom koji se neumorno zalaže za mir i pomirenje među zavađenim stranama čiji se radikali zalažu za 'konačno rješenje' pitanja onih na drugoj strani. Iako mu njegova životna priča daje pravo na radikalizam svake vrste, on za razliku od nas, promatrača sa Zapada, ne navija 'za svoje' već kao svoje prepoznaje sve ljude koji, neovisno od etničke pripadnosti, pristaju na prijateljstvo. Svoju dirljivu životnu priču dijeli s nama na: <http://vimeo.com/33686489>

2. Država Izrael bi trebala potpadati pod međunarodni pravni poredak i nikad zbog nekog 'višeg prava' koje bi joj pripadalo kao 'Božjemu narodu' nije izuzeta iz obveze njegova poštivanja. Rušenje kuća, sječa maslina, zatvaranje vode, pretvaranje Zapadne obale u razmravljeni teritorij premrežen koridorima koje Palestinci prelaze uz specijalne propusnice kako bi, primjerice, iz Betlehema došli u Aman u Jordanu jer na Ben Gurion aerodrom u Tel Avivu nemaju pravo pristupa, život u izbjegličkim logorima, zid – taj strašni i ponižavajući zid koji nije odijelio samo suprotstavljene narode već i obitelji Palestinaca, nekažnjeno ubijanje najsofisticiranijim oružjem... dugačak je popis onoga za što bi svaka država na svijetu i te kako odgovarala. I dok možemo razumjeti da ekonomski moćan 'svjetski policajac' izvozi demokraciju uništavajući pri tom tisućljetne civilizacije i stare države, Izrael si, ukoliko se za ponovno zauzimanje zemlje iz koje je izbivao preko 1800 godina, poziva na obećanja stara oko 4800 godina ne može dopustiti gore pobrojano. Ah, da, ne poziva se na to onaj sekularni Izrael. Njemu je dovoljna vojna premoć. Tim obećanjima pojedini kršćani opravdavaju bolne stvari koje se događaju Palestincima. Uz obećanja, ponovimo to, idu i obveze. Ne, mesijanska se država ne prepoznaje po teroru. 'Bit ćeš blagoslov narodima' rečeno je Abrahamu.

Treba li onda 'navijati' za Palestine protiv Izraelaca? Zajedno Pavlom kažemo: 'Nipošto!' U poznatom tekstu u poslanici Rimljanima (9-11 poglavlje), Pavao raspravlja o statusu Izraela (u odnosu na 'pogane') koji je većinom odbio prepoznati Isusovo mesijanstvo što je nekima (kasnije u kršćanskoj povijesti i te kako prisutno) poslužilo kao, recimo to suvremenim rječnikom, podloga za antisemitizam. Da malo parafraziram Pavla: to što se ljudi poput Palestinca Salima, nadahnuti duhom Isusa iz Nazareta pokazuju kao Božji i ljudski prijatelji, ne umanjuje nadu da će jednoga dana taj duh prijateljavanja zahvatiti i one koji se u ovom trenutku moraju braniti zidom jer neljudski uvjeti u kojima žive obespravljene potiču radikalizme i terorizam.

Tko zna, ne bi li izostanak, na religiji utemeljene potpore jednoj strani, i umjesto toga inzistiranje na dijalogu i poštivanju međunarodnog prava bio veći doprinos mirovnom procesu na Bliskome Istoku od svih navijanja 'za naše'?